

Οι "επόμενες" μέρες για το φυσικό περιβάλλον μετά τις πυρκαγιές

Πως πρέπει να γίνει η αποκατάσταση των καμένων εκτάσεων; Πρόκειται για ένα ερώτημα που βασανίζει όλους τους Έλληνες τους τελευταίους μήνες. Η απάντηση κρύβεται στη βαθιά και εμπειριστατωμένη γνώση για τα είδη που κήκαν. Αυτή μόνο μπορεί να μας οδηγήσει σε σωστά βήματα.

Ολοι οι Έλληνες βίωσαμε με τον πλέον συγκλονιστικό και οδυνηρό τρόπο καθημερινά, το τελευταίο 10ημερο του Αυγούστου, τα γεγονότα και τα αποτελέσματα των πρόσφατων πιο καταστρεπτικών πυρκαγιών της χώρας μας τα τελευταία 50 τουλάχιστον χρόνια στην Πελοπόννησο και την Εύβοια. Οι απώλειες ανθρώπινων ζώων αποτελούν τραγικό γεγονός, το χάσιμο περιουσιών των κατοίκων των πληγείσων περιοχών είναι τεράστια απώλεια, αλλά και η καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος συνεπάγεται μια τοπική και εθνική συμφορά.

Επρόκειτο για μια θεομηνία η οποία σίγουρα δεν αντιμετωπίστηκε όπως έπρεπε, παρά τη βούληση και την αυτοθυσία πολλές φορές, των δασοπροσβεστών, αλλά και των εμπλεκόμενων φορέων (Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας, Πυροσβεστικής, Νομαρχιών, Δήμων κλπ.). Είναι σίγουρο ότι προέχει για την Πολιτεία και την κοινωνία να ενδιαφερθεί πρωτίστως για τις ανθρώπινες απώλειες και αμέσως μετά για την αποκατάσταση των περιουσιών των ανθρω-

πων που καταστράφηκαν ολοσχερώς ή υπέστησαν μερική καταστροφή. Παράλληλα όμως θα πρέπει να υπάρξει άμεση μέριμνα και για το φυσικό περιβάλλον.

Αμέτρητες ώρες συζητήσεων στα τηλεοπτικά και ραδιοφωνικά μέσα, αλλά και πολλές σελίδες στον έντυπο καθημερινό και κυριακάτικο τύπο αφιερώθηκαν στην καταστροφή αυτή. Ελάχιστοι ειδικοί αλλά και έμπειροι επιστήμονες σχετικοί με τις δασικές πυρκαγιές εκτέθηκαν στα τηλεοπτικά παράθυρα ή είπαν ή έγραψαν τη γνώμη τους για τις αιτίες. Τίτλοι εφημερίδων όπως: "Περιβαλλοντικό ολοκαύτωμα", "Τα 7 μοιραία λάθη της Πυροσβεστικής και των αρχών που οδήγησαν στο ολοκαύτωμα", "Η Ηλεία κήκε από δύο φωτιές" κά... αναστάτωσαν, προβληματίσαν και ενεργοποίησαν τους περισσότερους πολίτες της χώρας μας.

Δεν θα εξεταστούν στην παρούσα φάση οι αιτίες των πρόσφατων καταστροφών και δεν θα γίνει η απόδοση των ευθυνών, άλλωστε έχουν γραφτεί τόσα πολλά, όμως είναι σίγουρο ότι η έλλειψη του δασολογίου και του εθνικού κτηματολογίου αποτελούν την

κυριότερη αιτία των δασικών πυρκαγιών. Ας εξετάσουμε όμως τι έχει καταμετρηθεί ως καταστροφή δασών και δασικών εκτάσεων φέτος.

Τι κήκε στη φετινή καταστροφή

Ήδη μέχρι σήμερα μετράμε τουλάχιστον δεκατρείς (13) προστατευόμενες περιοχές, ιδιαίτερου φυσικού κάλλους της χώρας μας που υπέστησαν ανεπανόρθωτες καταστροφές φέτος το καλοκαίρι από τις δασικές πυρκαγιές.

Από την Πελοπόννησο κήκαν τα δάση του Ταϊγέτου και του Πάρνωνια αποτελούμενα από πεύκα, έλατα, καστανιές, πλατάνια και κέδρους, το δάσος του Καϊάφα από είχε ένα πευκοδάσος ιδιαίτερης αισθητικής, το ελατοδάσος του Μαϊναλου και το φαράγγι του Βουραϊκού που ήταν κατάφυτο από πλατάνια, λεύκες, σχίνους και δρυς, ενώ τέλος, δεν γλίτωσε και το περίφημο και μοναδικό στη χώρα μας σπερμοφυές δρυοδάσος της Φολόης στην Ηλεία από την ανεξέλεγκτη πύρινη λαίλαπα. Στην Εύβοια το όρος της Δίρφης είχε δασοκάλυψη

από πεύκα, έλατα, καστανιές, δρυς και πλατάνια. Στο Πήλιο υπήρχε πυκνή βλάστηση αειφύλλων – πλατυφύλλων, ενώ στο Υμηττό κυριαρχούσε η τραχεία πεύκη και στην Πάρνηθα η κεφαλληνιακή ελάτη, η χαλέπιος πεύκη και τα αειφύλλα – πλατύφυλλα. Τέλος, στην Πίνδο, το Γράμμο και τις Πρέσπες, δάση από οξιές, έλατα, δρυς, καστανιές, πεύκα, ελιές αιωνόβιες κήκαν για πρώτη φορά σε τέτοια έκταση. Βέβαια σε όλα τα παραπάνω δάση θα πρέπει να συνυπολογιστεί και η κατεστραμμένη θαμνώδης και ποώδης βλάστηση από πλήθος ενδημικών ειδών, σπάνιων αγριολούλουδων, αρωματικών, φαρμακευτικών και μελισσοτροφικών φυτών, τα οποία δυστυχώς δεν αναγεννιούνται φυσικά, καθώς επίσης και όλη η πανίδα η οποία κυριολεκτικά αφανίστηκε μαζί με το δάσος.

Ο κίνδυνος των διαβρώσεων είναι άμεσος από τα απογυμνωμένα δασικά εδάφη. Τα αντιδιαβρωτικά έργα με την κατασκευή κλαδοπλεγμάτων από τους καμένους κορμούς μικρών διαμέτρων μέχρι 0,20 μέτρα πρέπει να γίνουν άμεσα και ήδη στην Πελοπόννησο έχουν διατεθεί αρκετά χρήματα και έχουν

ξεκινήσει να κατασκευάζονται τα έργα αυτά. Πως όμως θα γίνει η αποκατάσταση της βλάστησης των καμένων εκτάσεων; Ποιος θα σχεδιάσει, μελετήσει και προτείνει τι πρέ-

Ένας καμένος κορμός είναι κατεστραμμένος μόνο σε ένα βάθος 2-3 εκ. από την εξωτερική του επιφάνεια και όλο το υπόλοιπο τμήμα του διατηρεί αέριες τις μηχανικές και φυσικές ιδιότητες του ξύλου. Η ποσότητα αξιοποιήσιμης ξυλείας μεγάλων διαστάσεων που υπάρχει μετά το πέρασμα της φωτιάς εκτιμάται σε 1.000.000 κ.μ. Πρόκειται για υγιή ξυλεία η οποία μπορεί να διαμορφωθεί κατάλληλα, ύστερα από σχετικούς ποιοτικούς ελέγχους και να διατεθεί στο ελεύθερο εμπόριο. Τα έσοδα, εκτιμάται ότι μπορεί να ανέρχονται τουλάχιστον 50.000.000 €!

πει να γίνει στις τεράστιες αυτές δασικές εκτάσεις; Ποιοι είναι οι πραγματικά ειδικοί επιστήμονες, καθώς πολλοί είναι αυτοί που προτείνουν διάφορες λύσεις;

Μόνο η Δασική Υπηρεσία είναι αυτή που μπορεί και πρέπει να εγκρίνει τις διάφορες προτάσεις, ενώ οι κατάλληλες λύσεις μπορεί να προταθούν μόνο από τους έμπειρους ερευνητές και στην πράξη δοκιμασμένους δασολόγους επιστήμονες.

Ποιος πρέπει να είναι ο κινήσει

Υπάρχουν κάποιες θεμελιώδεις αρχές οι οποίες διδάχθηκαν από κορυφαίους δασολόγους επιστήμονες στη χώρα μας, αλλά και στην Ευρώπη, οι οποίες λένε ότι:

1. Όταν τα δάση χαλεπίου και τραχείας πεύκης καούν για πρώτη φορά και έχουν μια ηλικία τουλάχιστον 20-30 χρόνων, έχουν δηλαδή ήδη καρποφορήσει, δεν χρειάζεται να γίνει καμία ανθρώπινη παρέμβαση με τεχνητή αναδάσωση, παρά μόνο να προστατευτεί το έδαφος από τη διάβρωση και τη βοσκή, αλλά και προφανέστατα και από τις καταπατήσεις. Το ίδιο ισχύει και για τα δάση των αειφύλλων – πλατυφύλλων.

2. Τα δάση της ελάτης, επειδή αυτή πρόκειται για σκιάφιλο δασοπονικό είδος, θα πρέπει να αναδασωθούν τεχνητά με άλλο δασοπονικό είδος, συνήθως μαύρη και δασική πεύκη, να αναπτυχθούν αυτά και μετά από 10-20 χρόνια να ξεκινήσει το 2ο στάδιο αναδασώσεων με την ελάτη, ώστε να υπάρχει η κατάλληλη σκίαση για να μεγαλώσουν. Επομένως, μετά από 30 τουλάχιστον χρόνια θα μπορούμε να έχουμε ένα νεαρό δάσος ελάτης.

3. Οι οξιές και οι δρυς είναι είδη που μπορούν να αναγεννηθούν φυσικά με παραβλαστήματα, εφόσον υλοτομηθούν οι καμένοι κορμοί και με απαραίτητη προϋπόθεση να απαγορευτεί αυστηρά για τουλάχιστον 10 χρόνια η βοσκή (αυτονόητο γιατί) και προφανέστατα να αποτραπούν οι τυχόν καταπατήσεις.

Με βάση τα παραπάνω απλά δεδομένα είναι απαραίτητο να γίνουν:

1. Αεροφωτογράφιση των καμένων δασι-

κών εκτάσεων.

2. Κήρυξη όλων των εκτάσεων αυτών ως αναδασωτέων.

3. Άμεση σύνταξη μελετών αποκατάστασης της δασικής βλάστησης σύμφωνα με τις αρχές της δασολογικής επιστήμης με υποχρεωτική έγκριση από τη Δασική Υπηρεσία.

Θα μπορούσε και η ίδια η Δ.Υ. να αναλάβει μια τέτοια πρωτοβουλία, καθώς έχει στη διάθεσή της την αμέριστη συμπαράσταση όλου του επιστημονικού και ερευνητικού προσωπικού της Δασολογικής Σχολής, των Τμημάτων Δασοπονίας & Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος, του Τμήματος

Σχεδιασμού και Τεχνολογίας Ξύλου και Επίπλου, της Αρχιτεκτονικής του Τοπίου, το ΕΘΙΑΓΕ κά.

Πέραν των κλασικών μεθόδων τεχνητών αναδασώσεων, όπου απαιτούνται θα πρέπει λόγω των πολύ μεγάλων εκτάσεων που καταστράφηκαν, να μελετηθεί και η εφαρ-

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟ WWF

Έκταση σχεδόν 1,8 εκατ. στρεμμάτων, από τα οποία τα 300.000 ανήκουν στο δίκτυο προστατευόμενων περιοχών Natura, κήκαν στις πρόσφατες πυρκαγιές στην Πελοπόννησο, σύμφωνα με την έκθεση απολογισμού δημοσιοποίησε η ελληνική WWF. Παράλληλα, η οργάνωση ανακοίνωσε ότι συστήνει ομάδα νομικών η οποία θα προσφεύγει στη Δικαιοσύνη για περιστατικά αυθαίρετης ανάπτυξης ή αλλαγής χρήσης γης στις καμένες εκτάσεις.

Η εμπειρισταωμένη απολογιστική έκθεση των οικολογικών επιπτώσεων από τις καλοκαιρινές πυρκαγιές στην Πελοπόννησο συντάχθηκε σε συνεργασία με το Εργαστήριο Δασικής Διαχείρισης και Τηλεπισκόπησης του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Σύμφωνα με τον απολογισμό, η αποτεφρωμένη γη φτάνει συνολικά τα 1.772.654 στρέμματα, από τα οποία το 55% (975.180) ήταν δάση και φυσικές εκτάσεις, 41% (781.043) γεωργικές καλλιέργειες και 1% (16.432) τεχνητές επιφάνειες (οικισμοί, δρόμοι, γήπεδα κλπ). Από αυτά, περισσότερα από 300.000 στρέμματα υπόκεινται στο καθεστώς προστασίας του δικτύου Natura 2000.

Οι περιοχές με ιδιαίτερη οικολογική αξία, που επλήγησαν σοβαρά από τις πυρκαγιές είναι:

Δάσος και λίμνη Καϊάφα: Κήκαν 7.577 στρέμματα (22,5% της προστατευόμενης περιοχής).

Ολυμπία: Κήκαν 670 στρέμματα (21,3% της προστατευόμενης περιοχής).

Οροπέδιο Φολόης: Κήκαν 29.943 στρέμματα (30,7% της προστατευόμενης περιοχής).

Όρος Ταύγετος: Κήκαν 86.542 στρέμματα (16,3% της

προστατευόμενης περιοχής).

Όρος Πάρνωνας: Κήκαν 45.066 στρέμματα (8,1% της προστατευόμενης περιοχής).

Όρη Μπαρμπάς και Κλωκός, Φαράγγι Σελινούντα: Κήκαν 30.476 στρέμματα (50,4% της προστατευόμενης περιοχής).

Φαράγγι Βουραϊκού: Κήκαν 6.362 στρέμματα (29,2% της προστατευόμενης περιοχής).

"Η σπάνια βιοποικιλότητα της περιοχής επλήγη σε μεγάλο βαθμό. Τόσο τα ενδημικά είδη της χλωρίδας όσο και της πανίδας, υπέστησαν σοβαρό πλήγμα. Ωστόσο, δεν ανησυχούμε για το τι θα κάνει από δω και πέρα η φύση, αλλά ο άνθρωπος. Οι εναπομείνουσες περιοχές και κυρίως οι νησίδες μέσα στα καμένα, πρέπει να προστατευτούν αφού αυτές θα αποτελέσουν τους πυρήνες για την αναγέννηση του υπόλοιπου δάσους" δήλωσε η Παναγιώτα Μαραγκού της WWF, συντάκτρια της έκθεσης.

Συνήγοροι για το περιβάλλον

Ο πρόεδρος της οργάνωσης Δημήτρης Καραβέλας ανακοίνωσε σειρά ενεργειών και δεσμεύσεων της οργάνωσης για την προστασία και επιτήρηση του δάσους σε επιστημονικό, ερευνητικό, πληροφοριακό και νομικό επίπεδο.

Μεταξύ άλλων, η WWF συστήνει νομική ομάδα με τον τίτλο "Συνήγοροι για το περιβάλλον", η οποία θα τεκμηριώνει υποθέσεις ανέγερσης αυθαιρέτων ή αλλαγών χρήσης γης για προσφυγή στη Δικαιοσύνη.

Το σύστημα αυτό θα βασίζεται σε αναφορές ενεργών πολιτών, τοπικών οργανώσεων, επιστημόνων και νομικών.

μογή της σύγχρονης μέθοδος Ρίτου, όπου φυτεύονται φυτάρια, του δασοπονικού είδους που κήκε, ύψους 2-3 εκατοστών ανοίγοντας απλές οπές στο έδαφος. Η ταχύτητα και η επιτυχία των αναδασώσεων αυτών είναι πολύ μεγάλη. Τη μέθοδο αυτή την οποία έχει εφαρμόσει ήδη με πολύ μεγάλη επιτυχία το Εργαστήριο Δασικής Εδαφολογίας της Δασολογικής Σχολής του Α.Π.Θ. με επικεφαλής τον Αν. Καθηγητή κ. Δημήτριο Αληφραγκή. Στη διάθεση ακόμα της Δ.Υ. υπάρχει και η παροχή εθελοντικής εργασίας τόσο των εκπαιδευτικών όσο και των σπουδαστών του Τμήματος Σχεδιασμού & Τεχνολογίας Ξύλου & Επίπλου για την αναδάσωση 10.000 δενδρυλλίων σε θέσεις που θα υποδειχθούν από τις Δασικές υπηρεσίες των πυρόπληκτων περιοχών.

4. Καταγραφή, το συντομότερο δυνατόν, όλου του ξυλώδους κεφαλαίου που κήκε σε όλα τα δάση της χώρας μας εφέτος και διερεύνηση της δυνατότητας αξιοποίησής τους ως δασικά προϊόντα. Είναι γνωστό στους τεχνολόγους του ξύλου ότι ένας καμένος κορμός είναι κατεστραμμένος μόνο σε ένα βάθος 2-3 εκατοστών από την εξωτερική του επιφάνεια και όλο το υπόλοιπο τμήμα του διατηρεί ακέραιες τις μηχανικές και φυσικές ιδιότητες του ξύλου. Μια τέτοια πρωτοβουλία του Συμβουλίου του Τμήματος Σχεδιασμού & Τεχνολογίας Ξύλου & Επίπλου του ΤΕΙ Λάρισας που εδρεύει στην Καρδίτσα (104/4.9.2007) υπάρχει καθώς διαθέτει τόσο προς τη Δασική Υπηρεσία, όσο και στο Υπουργείο ΠΕΧΩΔΕ το επιστημονικό δυναμικό του Τμήματος για τη σύνταξη μελετών αξιοποίησης της τεράστιας ποσότητας βιομάζας μεγάλων διαστάσεων η οποία εκτιμάται σε 1.000.000 κ.μ. αξιοποιήσιμης ξυλείας, η οποία παραμένει υγιής και μπορεί να διαμορφωθεί κατάλληλα, ύστερα από σχετικούς ποιοτικούς ελέγχους και να διατεθεί στο ελεύθερο εμπόριο. Τα έσοδα αυτών, που εκτιμάται ότι μπορεί να ανέρχονται τουλάχιστον 50.000.000 € (διόλου ευκαταφρόνητο ποσό καθώς ισοδυναμεί με όλο το χρηματικό ποσό που διατέθηκε από όλους

τους Έλληνες για την αποκατάσταση των πληγέντων από τις δασικές πυρκαγιές), θα μπορούν να διατεθούν για την αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος και την οικονομική ενίσχυση των πληγέντων.

Όπως φαίνεται από τα παραπάνω η "επόμενη" μέρα για την αποκατάσταση του δασικού φυσικού περιβάλλοντος περιλαμβάνει την επιστημονική αξιολόγηση και μελέτη της υφιστάμενης κατάστασης, τη διατύπωση ορθών και πρακτικών επιστημονικά προτάσεων, το συντονισμένο σχεδιασμό των δράσεων και την αμέριστη στήριξη της

Πολιτείας για την υλοποίηση όλων των παραπάνω, ώστε να υπάρξει κατά το δυνατόν "επαναφορά" των οικοσυστημάτων στη προτέρα της καταστροφής κατάσταση και τα παιδιά μας να μη κληρονομήσουν μια καμένη και "ξεπλυμένη" γη. "Ιδού η Ρόδος, ιδού και το πήδημα". **Ε**

Ο Δρ. Ιωάννης Παπαδόπουλος είναι Αναπληρωτής Καθηγητής & Προϊστάμενος του Τμήματος Σχεδιασμού & Τεχνολογίας Ξύλου & Επίπλου του ΤΕΙ Λάρισας, ειδικευμένος στην Οικονομική και το Μάρκετινγκ των επιχειρήσεων ξύλου.